

Undervisernoter: Nødværge og nødret

Alle typer anbringelsessteder

Voksenansvar overfor anbragte børn og unge

Nødværge og nødret

Alle typer anbringelsessteder

- Plejefamilier
- Private opholdssteder
- Døgninstitutioner

Undervisernoterne består af to dele.

1. del: Baggrundsviden til underviseren
2. del: Noter til de enkelte slides til undervisningen

Del 1: Baggrundsviden til underviseren

Overskrift	Noter
Anvendelsesområde:	Materialet er målrettet til undervisning af såvel plejefamilier som ledere og medarbejdere i private opholdssteder og på alle typer af døgninstitutioner.
Regler i fokus:	Modulet gennemgår kort bestemmelserne i straffelovens §§ 13 og 14 om nødværge og nødret.
Anvendte kilder til materialet:	<ul style="list-style-type: none">• Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Lov nr. 619 af 8. juni 2016)• Lov om ændring af lov om social service, lov om socialtilsyn og lov om folkeskolen (Lov nr. 647 af 8. juni 2016)• Forslag til Lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge (Lovforslag nr. L 162, fremsat den 30. marts 2016 af social- og indenrigsministeren)• Lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Lov nr. 1543 af 13. december 2016)• Lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service og lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Lov nr. 1544 af 13. de-

	<p>ember 2016)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bekendtgørelse om voksenansvar for anbragte børn og unge (Bek. nr. 1707 af 20. december 2016) • Vejledning til lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Vejl. nr. 10370 af 21. december 2016) • Bekendtgørelse af straffeloven (LBK nr. 1052 af 4. juli 2016) • Betænkning fra Udvalget om magtanvendelse på anbringelsessteder for børn og unge (Magtanvendelsesudvalget) (Betænkning nr. 1551. Marts 2015) • Konsulentbistand i relation til magtanvendelsesudvalget Afrapportering. Rambøll, november 2013
LBK nr 1052 af 04/07/2016	<p>Materialet er udarbejdet, så det foruden at indgå som et modul på kursusdage om reglerne i voksenansvarsloven kan anvendes som et selvstændigt undervisningsforløb fx ved en temadag, et personalemøde eller lignende. Hvor materialet anvendes som et selvstændigt undervisningsforløb, anbefales det, at der indledes med en præsentation ud fra modulet, der giver en generel introduktion til lov om voksenansvar.</p>
Baggrund for lov om voksenansvar overfor anbragte børn og unge	<p>I juni 2013 nedsatte den daværende regering Udvalget om magtanvendelse på anbringelsessteder for børn og unge (Magtanvendelsesudvalget). Udvalget havde til formål at afklare, beskrive og analysere de etiske, juridiske og praktiske grænsedragninger for anvendelse af magt over for anbragte børn og unge, herunder en analyse af udfordringerne ved det daværende regelsæt. Magtanvendelsesudvalget skulle endvidere komme med forslag til et kommende regelsæt.</p> <p>Baggrunden for nedsættelsen af udvalget var bl.a., at både Folketingets Ombudsmand og Folketingets § 71-tilsyn havde påpeget, at det eksisterende hjemmelsgrundlag for magtanvendelse på børne- og ungeområdet var uklart.</p> <p>Magtanvendelsesudvalget havde en bred sammensætning af medlemmer bl.a. med kommunale og regionale repræsentanter, repræsentanter for relevante organisationer for praksisfeltet og børneorganisationer samt faglige eksperter. I udvalgsarbejdet deltog tre børneeksperter, som tidligere har været anbragt. Daværende direktør ved Folketingets ombudsmand Jens Møller fungerede som formand for udvalget. Børnerådet sikrede endvidere yderligere inddragelse af børn og unge gennem tre børneekspertgrupper.</p> <p>Magtanvendelsesudvalget afgav i marts 2015 betænkning nr. 1551/2015 om Magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.</p> <p>Magtanvendelsesudvalget anbefalede, at der blev udarbejdet et helt nyt og selvstændigt regelsæt om magtanvendelse over for anbragte børn og unge med en tydeliggørelse af de eksisterende regler, herunder med tydeliggørelse af børns og unges rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i deres selvbestemmelsesret. På enkelte områder anbefalede udvalget en vis udvidelse af adgangen til at gribe ind overfor anbragte børn og unge,</p>

herunder muligheden for afværgehjælp og undersøgelse af et barn eller en ung person på sikrede døgninstitutioner. Udvalget tog i sine overvejelser og anbefalinger udgangspunkt i børn og unges grundlæggende rettigheder, herunder retten til omsorg og beskyttelse.

Den 5. november 2015 indgik Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti en aftale om rammerne for voksenansvar over for anbragte børn og unge (Klare rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge). Aftalen følger op på aftalen om udmøntningen af satspuljen for 2016 for social- og indenrigsområdet. Aftalen lægger sig tæt op ad anbefalingerne fra Magtanvendelsesudvalget, og loven om voksenansvar overfor anbragte børn og unge er en udmøntning af den politiske aftale.

Lov om voksenansvar har til formål at fastsætte rammer for plejefamilier og personales adgang til, som led i varetagelsen af den daglige omsorg, at anvende magt og foretage andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret og sikre de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse hermed.

Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge regulerer forholdene under anbringelsen, og den indeholder således blandt andet flere af de bestemmelser, der før fandtes i servicelovens §§ 123-123d samt den tidligere magtanvendelsesbekendtgørelse. Bestemmelser om afgørelser om anbringelse og kriterier for anbringelse på delvis lukkede afdelinger og delvis lukkede institutioner samt sikrede afdelinger og særlig sikrede afdelinger er samlet i servicelovens §§ 63a-63c i kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge.

Del 2: Noter til de enkelte slides

Dias 2:

<p>Nødværge og nødret</p> <p>Om nødværge og nødret</p> <ul style="list-style-type: none">• Straffelovens bestemmelser forbyder personer, herunder offentligt ansatte, at foretage bestemte handlinger over for andre personer, fx vold• Hvis betingelserne for nødværge eller nødret er opfyldt, vil vold efter den nævnte bestemmelse imidlertid være straffri• Bestemmelserne om nødværge og nødret er dermed ikke hjemmel til magtanvendelse, men angiver straffrihedsgrunde <p>Nødværge – straffelovens § 13 stk. 1</p> <ul style="list-style-type: none">• Handlinger foretagne i nødværge er straffri, for så vidt de har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt <p>Nødværge og nødret 2</p>
--

<p>Dias 2</p>	<p>Noter: Nødværge og nødret</p> <p>Dias og noter om nødværge og nødret bygger på beskrivelsen i magtanvendelsesudvalgets betænkning, s. 54ff.</p> <p>Det er væsentligt at være opmærksom på, at §§ 13 og 14 i straffeloven ikke giver hjemmel til magtanvendelse, men at der er tale om straffrihedsgrunde.</p> <p>§ 13 stk. 1 er den væsentligste bestemmelse om nødværge.</p>
---------------	---

Dias 3:

Nødværge

Nødværge er:

- At afværge et retsstridigt angreb
- Der er rettet mod en selv eller en anden
- Ved at man foretager en ellers strafbar handling overfor angriberen

- Angrebet skal være påbegyndt eller overhængende., dvs. almindeligvis tæt tidsmæssig sammenfald mellem angrebet og nødværgehandlingen
- Det kan dreje sig om angreb på liv, legeme, personlig frihed eller formuegenstande, fx. angreb i form af vold, brandstiftelse eller tingsbeskadigelse
- Der er krav om proportionalitet (forholdsmæssighed) mellem angrebet og den handling, der imødegår angrebet
- Nødværge kan også anvendes, når angriberen er psykisk utilregnelig, eller er et barn under den kriminelle lavalder

Nødværge og nødret

3

<p>Dias 3</p>	<p>Noter: Nødværge</p> <p>Det fremgår af straffelovens § 13, stk. 1, at handlinger, der har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb, er straffri, hvis handlingerne ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt.</p> <p>Nødværge er at afværge et retsstridigt angreb:</p> <ul style="list-style-type: none">• Angrebet skal være uretmæssigt• Angrebet kan være rettet mod en selv eller en anden• Angrebet skal være påbegyndt eller overhængende• Det kan dreje sig om angreb på f.eks. liv, legeme, personlig frihed eller formuegenstande f.eks. angreb i form af vold, brandstiftelse eller tingsbeskadigelse <p>Nødværgehandlingen:</p> <ul style="list-style-type: none">• En række af de handlinger, der kan foretages i nødværge, vil eks. kunne være omfattet af straffelovens § 244, hvorefter "Den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år"• Afværgehandlingerne skal være rettet mod den, der angriber og aldrig mod en tredje person• Der er krav om proportionalitet (forholdsmæssighed) mellem angrebet og den handling, der imødegår angrebet, således at ikke ethvert angreb kan gøre enhver handling straffri. Afværgehandlingen må således ikke gå åbenbart ud over, hvad der er forsvarligt• Nødværge kan også anvendes, når angriberen er psykisk utilregnelig, eller er et barn under den kriminelle lavalder
---------------	--

Dias 4:

<p>Nødret</p> <p>Nødret – straffelovens § 14</p> <ul style="list-style-type: none">• En handling, der ellers ville være strafbar, straffes ikke, når den (handlingen) var nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods, og lovovertrædelsen (nødretshandlingen) måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning <p>Nødret er i praksis kun aktuel, når bestemmelsen om nødværge ikke finder anvendelse.</p> <p>Nødværge og nødret 4</p>
--

<i>Dias 4</i>	<p>Noter: Nødret</p> <p>Bestemmelsen om nødret er i praksis kun aktuel, når bestemmelsen om nødværge ikke finder anvendelse.</p> <p>Nødret er:</p> <ul style="list-style-type: none">• At en handling, der ellers ville være strafbar, ikke straffes• Skal være nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods• Lovovertrædelsen (nødretshandlingen) må anses for at være af forholdsvis underordnet betydning (I forhold til den skade man søger at afværge) <p>Nødret kan i modsætning til nødværge være rettet mod en anden end angriberen og mod tredjepersons gods og værdier.</p>
---------------	--